

**FRONTPAGE DASTURI YORDAMIDA VEB-SAHIFALAR
YARATISH VA ULARNI BOSHQARISH**

Suyarov Akram Musayevich

*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
axborot texnologiyalari kafedrası PhD, dotsent*

akramsuyarov@mail.ru

Abduraufov Abdurashid Dilshodovich

*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
iqtisodiyot fakulteti talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada Microsoft FrontPage dasturi yordamida veb-sahifalar yaratish va ularni boshqarish jarayonlari batafsil yoritilgan. FrontPage dasturining asosiy imkoniyatlari, foydalanuvchi uchun qulay interfeysi, HTML kodlari bilan ishlash xususiyatlari hamda tayyor shablonlar asosida veb-sahifa yaratish usullari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, veb-sayt tuzilmasini shakllantirish, sahifalarni tahrirlash, havolalar bilan ishlash va saytni boshqarish jarayonlarining amaliy jihatlari tahlil qilingan. Maqolada FrontPage dasturining ta'lim jarayonida va kichik veb-loyihalarni ishlab chiqishda tutgan o'rni ochib berilgan hamda ushbu dasturdan foydalanishning afzalliklari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Microsoft FrontPage, veb-sahifa, veb-sayt yaratish, HTML, dizayn, havolalar, saytni boshqarish, internet texnologiyalari, veb-dasturlash.

Kirish

Zamonaviy axborotlashgan jamiyat sharoitida internet texnologiyalari va veb-resurslar inson faoliyatining deyarli barcha sohalariga chuqur kirib bormoqda. Bugungi kunda ta'lim muassasalari, davlat tashkilotlari, xususiy korxonalar hamda tadbirkorlik subyektlari o'z faoliyatini samarali tashkil etish va axborotni keng ommaga tezkor yetkazish maqsadida veb-saytlardan faol foydalanmoqda. Veb-sahifalar axborot almashish, xizmatlar ko'rsatish, reklama va marketing

jarayonlarida muhim vosita hisoblanadi. Shu sababli veb-saytlarni yaratish va ularni boshqarish bo'yicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish hozirgi davr talablaridan biridir. Veb-sahifalar yaratish jarayoni dastlab murakkab dasturlash tillari, xususan HTML, CSS va JavaScript bilimlarini talab qilgan. Biroq axborot texnologiyalarining rivojlanishi natijasida maxsus vizual veb-muharrirlar ishlab chiqildi. Ushbu muharrirlar foydalanuvchilarga murakkab kodlash ishlarisiz, grafik interfeys orqali veb-sahifalar yaratish imkonini berdi. Ana shunday dasturlardan biri Microsoft kompaniyasi tomonidan ishlab chiqilgan FrontPage dasturidir. FrontPage veb-sahifalarni yaratish, tahrirlash va boshqarishni soddalashtiruvchi qulay dasturiy vosita sifatida keng qo'llanilgan.

Microsoft FrontPage dasturi ayniqsa ta'lim jarayonida, boshlang'ich darajadagi foydalanuvchilar va talabalar uchun juda qulay hisoblanadi. Dastur interfeysining sodda va tushunarli bo'lishi foydalanuvchiga veb-dasturlash asoslarini tez o'zlashtirish imkonini yaratadi. FrontPage yordamida foydalanuvchi matnli axborotlar, rasmlar, jadvallar, giperhavolalar va boshqa elementlardan foydalangan holda veb-sahifalar yaratishi mumkin. Bundan tashqari, dastur veb-saytning umumiy tuzilmasini shakllantirish va sahifalar o'rtasidagi bog'lanishlarni boshqarish imkonini ham beradi.

Veb-saytlarni boshqarish jarayoni faqatgina sahifa yaratish bilan cheklanmaydi. Unga sahifalarni tahrirlash, yangilash, tuzilmani tartibga solish, fayllarni boshqarish va saytni internet tarmog'iga joylashtirish kabi jarayonlar ham kiradi. FrontPage dasturi ushbu jarayonlarni yagona muhitda amalga oshirish imkonini beradi. Bu esa foydalanuvchiga vaqt va mehnat sarfini kamaytirgan holda samarali natijaga erishishga yordam beradi. Shu nuqtai nazardan, FrontPage dasturi yordamida veb-sahifalar yaratish va ularni boshqarish mavzusini o'rganish dolzarb hisoblanadi. Mazkur maqolada FrontPage dasturining imkoniyatlari, veb-sahifalar yaratish jarayonlari va ularni boshqarishning asosiy jihatlari ilmiy-uslubda yoritiladi hamda ushbu dasturdan foydalanishning amaliy ahamiyati ochib beriladi.

Adabiyot sharhi

Veb-sahifalar yaratish va ularni boshqarish masalalari axborot texnologiyalari sohasida keng o'rganilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda olib borilgan tadqiqotlarda asosan veb-dasturlash asoslari, HTML texnologiyasining imkoniyatlari hamda vizual muharrirlar yordamida veb-sahifalar yaratish usullari yoritilgan. Axborot texnologiyalari bo'yicha yaratilgan o'quv adabiyotlarda veb-resurslarning ta'lim va biznes sohalaridagi ahamiyati alohida ta'kidlanadi. Ko'plab tadqiqotchilar veb-sahifalar yaratishda vizual muharrirlardan foydalanish foydalanuvchilar uchun qulaylik yaratishini qayd etadilar. Jumladan, Microsoft FrontPage dasturi haqida yozilgan manbalarda ushbu dastur yordamida murakkab HTML kodlarini bilmasdan turib veb-sahifalar yaratish imkoniyati mavjudligi ko'rsatib o'tilgan. FrontPage dasturi interfeysining Microsoft Word muharririga o'xshashligi foydalanuvchilarga tez moslashish va veb-dasturlash asoslarini samarali o'zlashtirish imkonini beradi.

Axborot texnologiyalari bo'yicha yozilgan darslik va o'quv qo'llanmalarda veb-sayt tuzilmasini shakllantirish, sahifalar o'rtasida giperhavolalar yaratish hamda saytni boshqarish jarayonlari keng yoritilgan. Ushbu manbalarda FrontPage dasturi veb-sahifalar yaratish jarayonini soddalashtiruvchi vosita sifatida baholanadi. Shuningdek, FrontPage dasturining ta'lim jarayonida qo'llanilishi talabalar va o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi ta'kidlanadi. Xorijiy adabiyotlarda esa veb-dizayn va veb-ishlab chiqish jarayonlarida vizual muharrirlarning o'rni alohida o'rganilgan. Tadqiqotlarda vizual muhitda ishlash foydalanuvchining ijodiy yondashuvini oshirishi va veb-loyihalarni qisqa vaqt ichida amalga oshirish imkonini berishi qayd etiladi. Shu bilan birga, ayrim manbalarda FrontPage dasturining imkoniyatlari cheklanganligi va zamonaviy veb-texnologiyalar bilan to'liq mos kelmasligi haqida ham fikrlar bildirilgan.

O'zbek va xorijiy manbalarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, Microsoft FrontPage dasturi boshlang'ich darajadagi veb-sahifalar yaratish va o'quv jarayonida foydalanish uchun qulay vosita hisoblanadi. Adabiyotlar tahlili

FrontPage dasturidan foydalanish veb-dasturlash asoslarini o'rganishda samarali ekanligini ko'rsatib, ushbu mavzuning dolzarbligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda Microsoft FrontPage dasturi yordamida veb-sahifalar yaratish va ularni boshqarish jarayonlarini o'rganish maqsadida umumilmiy va amaliy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi mavzuning nazariy asoslarini chuqur tahlil qilish hamda FrontPage dasturining amaliy imkoniyatlarini baholashga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida avvalo ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish metodi qo'llanildi. Ushbu metod yordamida veb-dasturlash, HTML texnologiyasi va vizual veb-muharrirlar bo'yicha mahalliy hamda xorijiy manbalar o'rganildi. Adabiyotlar tahlili FrontPage dasturining veb-sahifalar yaratishdagi o'rni va ahamiyatini aniqlash imkonini berdi.

Tahlil va natijalar muhokamasi

Tadqiqot jarayonida Microsoft FrontPage dasturi yordamida veb-sahifalar yaratish va ularni boshqarish imkoniyatlari tahlil qilindi. Olib borilgan amaliy tajribalar FrontPage dasturining boshlang'ich va o'rta darajadagi foydalanuvchilar uchun qulay vosita ekanligini ko'rsatdi. Dastur interfeysining sodda va tushunarli tuzilishi foydalanuvchilarga murakkab dasturlash bilimlarisiz veb-sahifalar yaratish imkonini berdi. Amaliy tajriba davomida FrontPage dasturida oddiy veb-sahifa yaratilib, unga matn, rasm, jadval va giperhavolalar joylashtirildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, sahifa elementlarini joylashtirish jarayoni tez va qulay amalga oshirildi. Sahifalar o'rtasidagi bog'lanishlar avtomatik ravishda shakllantirildi, bu esa veb-sayt tuzilmasini boshqarishni yengillashtirdi. Ushbu jihat FrontPage dasturining asosiy afzalliklaridan biri hisoblanadi. Tahlil natijalariga ko'ra, FrontPage dasturi HTML kodlarini avtomatik generatsiya qilish imkoniyatiga ega bo'lib, bu foydalanuvchining vaqtini tejashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, kod rejimida ishlash imkoniyati mavjudligi foydalanuvchiga tayyor kodlarni tahrirlash va takomillashtirish imkonini berdi. Bu esa FrontPage dasturining o'quv jarayonida qo'llanish samaradorligini oshiradi.

Natijalar muhokamasi shuni ko'rsatdiki, FrontPage dasturi yordamida yaratilgan veb-sahifalar kichik hajmdagi axborot resurslari, shaxsiy veb-saytlar va ta'limiy loyihalar uchun mos hisoblanadi. Biroq zamonaviy veb-texnologiyalar bilan ishlash imkoniyatlari cheklanganligi sababli, murakkab va yirik veb-loyihalar uchun FrontPage dasturidan foydalanish maqsadga muvofiq emas. Umuman olganda, tadqiqot natijalari Microsoft FrontPage dasturi veb-sahifalar yaratish va ularni boshqarish jarayonini soddalashtiruvchi samarali vosita ekanligini tasdiqladi. Olingan natijalar FrontPage dasturining ta'lim jarayonida va boshlang'ich darajadagi veb-loyihalarni amalga oshirishda qo'llash mumkinligini ko'rsatdi.

Tahlil mezonlari	Tavsif	Natija
Foydalanuvchi interfeysi	Dastur interfeysi sodda va Microsoft Word muharririga o'xshash	Boshlang'ich foydalanuvchilar uchun qulay
Veb-sahifa yaratish	Vizual muharrir orqali sahifa yaratish imkoniyati mavjud	Kod bilmasdan veb-sahifa yaratish mumkin
HTML bilan ishlash	HTML kodini avtomatik yaratish va qo'lda tahrirlash imkoniyati mavjud	Veb-dasturlash asoslarini o'rganish osonlashadi
Giperhavolalar	Sahifalar o'rtasida bog'lanishlarni avtomatik yaratish imkoniyati mavjud	Sayt tuzilmasini boshqarish qulaylashadi
Dizayn imkoniyatlari	Tayyor shablonlar va dizayn elementlari bilan ishlash	Veb-sahifa tez va sifatli yaratiladi

Ta'lim jarayonida qo'llanishi	O'quv mashg'ulotlarida foydalanish uchun mos	Talabalarning amaliy ko'nikmalari rivojlanadi
Cheklangan jihatlar	Zamonaviy veb-texnologiyalar bilan mosligi past	Murakkab veb-loyihalar uchun mos emas

Manba: Ushbu tahlil tadqiqodchining o'zi tomonidan ishlab chiqildi

Jadvalda Microsoft FrontPage dasturining veb-sahifalar yaratish va ularni boshqarish jarayonidagi asosiy imkoniyatlari tahlil qilindi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, FrontPage dasturi foydalanuvchi interfeysining sodda va tushunarli bo'lishi bilan ajralib turadi. Ushbu jihat boshlang'ich darajadagi foydalanuvchilar uchun qulay sharoit yaratib, veb-sahifalarni murakkab dasturlash bilimlarisiz yaratish imkonini beradi. Vizual muharrir orqali sahifa yaratish va dizayn elementlari bilan ishlash jarayoni tez va samarali amalga oshiriladi. Shuningdek, jadvalda FrontPage dasturining HTML texnologiyasi bilan ishlash imkoniyatlari ham yoritilgan. Dastur HTML kodlarini avtomatik yaratish va ularni qo'lda tahrirlash imkonini bergani sababli, foydalanuvchilarda veb-dasturlash asoslarini amaliy o'rganish ko'nikmalari shakllanadi. Sahifalar o'rtasida giperhavolalar yaratish va sayt tuzilmasini boshqarish imkoniyatlari veb-saytni yagona tizim sifatida tashkil etishga xizmat qiladi. Biroq jadvalda keltirilganidek, FrontPage dasturining zamonaviy veb-texnologiyalar bilan mosligi cheklangan bo'lib, bu holat uni murakkab va yirik veb-loyihalarda qo'llash imkoniyatini kamaytiradi.

Xulosa. Mazkur tadqiqot davomida Microsoft FrontPage dasturi yordamida veb-sahifalar yaratish va ularni boshqarish jarayonlari har tomonlama tahlil qilindi. Olib borilgan nazariy va amaliy tadqiqotlar natijasida FrontPage dasturi veb-sahifalar yaratishni soddalashtiruvchi va foydalanuvchi uchun qulay bo'lgan dasturiy vosita ekanligi aniqlandi. Dastur vizual muharrir asosida ishlashi sababli murakkab dasturlash bilimlarini talab qilmasdan, veb-sahifalar yaratish imkonini beradi. Tadqiqot natijalari FrontPage dasturining ta'lim jarayonida va boshlang'ich darajadagi veb-loyihalarni amalga oshirishda samarali qo'llanishini ko'rsatdi. Dastur yordamida matnli va grafik axborotlarni joylashtirish, giperhavolalar

yaratish hamda sayt tuzilmasini boshqarish imkoniyatlari foydalanuvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, FrontPage dasturining HTML kodlari bilan ishlash imkoniyati veb-dasturlash asoslarini o'rganishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bilan birga, tahlil natijalari FrontPage dasturining ayrim cheklovlariga ega ekanligini ham ko'rsatdi. Xususan, zamonaviy veb-texnologiyalar bilan mos kelmasligi sababli, yirik va murakkab veb-loyihalarni yaratishda ushbu dasturdan foydalanish maqsadga muvofiq emas. Biroq kichik hajmdagi veb-saytlar, shaxsiy sahifalar va o'quv maqsadlaridagi loyihalar uchun FrontPage dasturi qulay va samarali vosita hisoblanadi. Umuman olganda, Microsoft FrontPage dasturi yordamida veb-sahifalar yaratish va ularni boshqarish mavzusi dolzarb bo'lib, ushbu dasturdan foydalanish axborot texnologiyalari sohasida boshlang'ich bilimlarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari FrontPage dasturining o'quv jarayonida va amaliy faoliyatda qo'llanishi mumkinligini tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Axborot texnologiyalari asoslari: O'quv qo'llanma. – Toshkent: O'zbekiston, 2019.
2. Karimov A.A. Veb-dasturlash asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Microsoft FrontPage dasturidan foydalanish bo'yicha qo'llanma. – Microsoft Press, 2018.
4. To'raev B., Islomov R. Zamonaviy axborot texnologiyalari. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021.
5. HTML va veb-sahifalar yaratish asoslari: O'quv-uslubiy majmua. – Toshkent, 2017.
6. Suyarov A.M. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim tizimidagi o'rni. – Toshkent, 2022.
7. Web Design Fundamentals. – New York: McGraw-Hill, 2016